

slo

Wat een talent!

Een lessenserie bij de handreiking Rijke gesprekken: gesprekken die de taal-, denk- en kennisontwikkeling stimuleren.

Hoe voer je in je lessen gesprekken die de taal-, denk- en kennisontwikkeling van leerlingen stimuleren? Hoe verbind je die gesprekken betekenisvol met lezen en schrijven en andere vakken? Hoe zet je rijke teksten in en benut je de kracht van meertaligheid? Deze lessenserie laat dat zien.

In de handreiking (2024) lees je wat gesprekken zijn die de taal-, denk- en kennisontwikkeling van leerlingen stimuleren en hoe je ze voert als onderdeel van je onderwijs. Ook lees je wat dat vraagt van jou als leraar en van je leerlingen.

‘Versterk de basisvaardigheden taal van jouw leerlingen’

Lesbeschrijving

Volg de pijl!

60 min

Les 1: Wat is talent?

De leerlingen verkennen wat talent is door een gedicht te lezen en erover in gesprek te gaan aan de hand van prikkelende vragen. De leerlingen bespreken elkaars talenten en maken een talentenmuur van de groep.

60 min

Les 2: Wat een talenten

De leerlingen verdiepen en verbreden het concept talent door een gesprek aan de hand van prikkelende vragen, het ontdekken van talenten van personages in boeken en het categoriseren van talenten.

60 min

Les 3: Anti-talent

De leerlingen gaan in gesprek over anti-talenten en welke (onverwachte) positieve kanten dat heeft. Ze verzamelen zo ideeën voor het schrijven van een gedicht over anti-talenten.

Les 4: Het talent van Richard Turere

60 min

De leerlingen lezen de rijke tekst over Richard Turere uit het boek *Wereldkinderen*. Met behulp van scaffolding en gesprekken werken ze aan hun begrip over de inhoud.

60-90 min

Les 5: Op verhaal komen #vertelling

De leerlingen gaan in gesprek over situaties waarin ze hun talent inzetten om anderen te helpen of blij te maken en schrijven een eerste versie van hun tekst.

60 min

Les 6: Eigen talent #vertelling

De leerlingen krijgen en geven feedback op de eerste versie van hun vertelling, herschrijven die en publiceren de tekst.

/ Algemene informatie

Wat een talent! Dat is het thema van deze lessenserie. Leerlingen verkennen in een aantal lessen wat talent is met rijke teksten, in gesprekken en door te schrijven. Ze reflecteren op hun eigen talenten en die van klasgenoten, familieleden en boekpersonages, om de reikwijdte van talent te ontdekken. Zo werk je ook aan burgerschap.

/ Doelen

Taal

Leerlingen werken aan de volgende doelen*:

Mondelinge taal (interactie)

Leerlingen voeren gesprekken die hun taal-, denk en kennisontwikkeling stimuleren:

- Ze verwoorden en onderbouwen gedachten, inzichten en kennis.
- Ze reageren op gedachten, inzichten en kennis van klasgenoten.
- Ze reflecteren op hun bijdragen als spreker en luisteraar.

Lezen

Leerlingen lezen met begrip informatieve en literaire teksten:

- Ze herkennen de bedoeling van de schrijver.
- Ze halen belangrijke informatie uit de tekst.
- Ze interpreteren informatie uit de tekst.
- Ze leggen relaties tussen gebeurtenissen in de tekst en hun eigen leven.

Schrijven

Leerlingen schrijven teksten over onderwerpen uit hun leefwereld:

- Ze schrijven een gedicht voor een publiek van bekenden.
- Ze schrijven een vertelling voor een publiek van bekenden.
- Ze geven feedback op teksten van klasgenoten.
- Ze reviseren hun tekst op basis van ontvangen feedback.

Burgerschap

Leerlingen werken aan de volgende doelen:

Leerlingen werken aan de burgerschapsthema's identiteit, diversiteit en solidariteit.

- Ze doen kennis en inzichten op over verschillende aspecten van talent.
- Ze krijgen inzicht in hun eigen talenten en die van anderen.
- Ze leven zich in de situatie en belevingswereld van anderen in.

* Deze doelen zijn gebaseerd op de geactualiseerde conceptkerndoelen die eind september 2023 zijn opgeleverd. In 2024 worden ze beproefd in de onderwijspraktijk. Vervolgens volgt een wetgevingstraject. De verwachting is dat de kerndoelen Nederlands in 2025 zijn vastgelegd voor het funderend onderwijs.

/ Materialen / teksten

Teksten:

- **Gedicht This varkentje**
Vendel, van de E.& Erlbruch, W. (2016). *Ik juich voor jou*. Amsterdam/ Antwerpen: Querido.
- **Gedicht Lijmen**
Leeuwen, van J. (2000). *O, zo heppie*. Amsterdam/ Antwerpen: Querido.
- **Richard Turere**
Adams, T. & Walsh, S. (2020). *Wereldkinderen. 50 jonge mensen die het verschil maakten*. Haarlem: Gottmer

Bijlagen:

- Les 1: bijlage 1-3
- Les 3: bijlage 4-5
- Les 4: bijlage 6
- Les 5: bijlage 7
- Les 6: bijlage 8

Powerpoint:

- Les 1: dia 1-7
- Les 3: dia 8-10
- Les 4: dia 11-23
- Les 5: dia 24-25
- Les 6: dia 25-28

Tips voorleesboeken:

- Koolwijk van, P. (2020). *Govert*. Lemniscaat
- Leeuwen, van J. (2022). *Ik ben hier!* Querido

Tips voor teksten bij les 2

- Arts, S. (2021). *Vlugge vingers*. Eenvoudig communiceren B.V.
- Dahl, R. (2023). *Mathilda*. De Fontein jeugd.
- Favilli, E. & Cavallo, F. (2017). *Bedtijdverhalen voor rebelse meisjes. 100 verhalen over bijzondere vrouwen*. Rose Stories.
- Feller, P. & Fisscher, T. (2019). *Clara, het krantenmeisje*. Droomvallei.
- Tolman, M.(2013). *Springende pinguïns en lachende hyena's*. Lemniscaat.

/ Ontwikkelaars

Anne-Christien Tammes (curriculumontwikkelaar SLO)

Inge Jansen (curriculumontwikkelaar SLO)

Hanna Kuijs (leerkracht De Kameleon en zelfstandig onderwijsontwikkelaar en - adviseur).

Verkennen van het concept talent

Leerlingen verkennen wat talent is door verschillende definities en een gedicht te lezen en te bespreken.

a. Definities

- Lees **de definitie van talent** in het Junior Van Dale woordenboek - dia 3. Vraag wie er in de klas ook een talent heeft, zoals Mounia.
- Lees de **definitie van talent** volgens de kindertalentfluisteraar - dia 4 en vraag leerlingen aan de hand daarvan naar hun talenten.

b. Gedicht *This Varkentje*

- Bekijk de **illustratie** - dia 5 en vraag wat dit met talent te maken heeft.
- Introduceer het gedicht *This varkentje* van Edward van de Vendel - dia 6. Vraag leerlingen wat hen opvalt in de taal van de eerste zinnen.
- Lees het gedicht voor - bijlage 1.
- Bespreek met de leerlingen wat de dichter met dit gedicht wil zeggen. Gebruik de denkroutine **denken-delen-uitwisselen**.
- Deel kopieën van het gedicht uit. Herlees het gedicht en vraag leerlingen mooie zinnen te onderstrepen.
- Laat leerlingen de mooie zinnen uitwisselen.

Talentedenmuur

Leerlingen gaan in gesprek over alle talenten in de klas en geven een voorbeeld waaruit het talent blijkt. Alle talenten worden zichtbaar op een talentenmuur.

- Nodig leerlingen uit voor de klas en vraag naar hun talent. Gebruik de spreekhulp - dia 7 en bijlage 2. Model hoe je:
 - de ander de ruimte geeft om te vertellen;
 - doorvraagt om een goed beeld te krijgen van het talent;
 - de spreektijd eerlijk verdeelt.
- Leerlingen gaan in tweetallen met elkaar in gesprek en kunnen gebruik maken van de spreekhulp. Benadruk het luisteren en vragen stellen, zodat ze daarna over elkaars talent een kaartje kunnen schrijven.
- Geef leerlingen de opdracht over elkaar een kaartje te schrijven naar aanleiding van het gesprek in tweetallen. Ze beschrijven het talent van hun klasgenoot en geven een voorbeeld waaruit dat talent blijkt - zie bijlage 3.
- Hang de kaartjes op de **talentedenmuur**.

Tip!

Als een leerling tijd nodig heeft om iets te zeggen, wacht dan geduldig en geïnteresseerd. Zorg ook dat een klasgenoot het gesprek niet overneemt. Je laat achteraf merken dat je het positief waardeert als leerlingen even nadenken voor ze wat zeggen.

Je kunt dat ook zelf doen: *even denken hoor...*

Opdracht voor thuis:

Leerlingen gaan met een familielid (in de thuistaal) in gesprek over hun talenten.

- Leerlingen nemen talentenkaartjes mee naar huis.
- Leerlingen gaan in gesprek met hun ouders/verzorgers over hun talenten. Ook vragen ze naar voorbeelden waarin de ouders/verzorgers hun talenten gebruiken.
- Leerlingen beschrijven het talent en een voorbeeld op het talentenkaartje.

Tip!

Betrek ouders door leerlingen een opdracht mee te geven die ze met hun ouders in de thuistaal kunnen bespreken. Laat leerlingen zo oefenen met schooltaalwoorden in de thuistaal, waardoor hun thuistaal uitbreidt. Dat helpt ze hun Nederlands te ontwikkelen.

Boekenpraat: welke talenten zitten er in jouw boek?

Leerlingen lezen een fragment uit hun leesboek en gaan daarover in gesprek. Ze ontdekken zo een breder palet aan talenten. Ook oefenen ze met het geven van hun mening.

- Neem allerlei teksten mee en beschrijf welke talenten de hoofdpersonen hebben. Je kunt hiervoor ook je voorleesboek gebruiken. Lees een stukje voor en ontdek samen wat voor talenten personages hebben.
- Leerlingen gaan in hun eigen leesboek op zoek naar talenten. Komen ze een talent tegen in hun boek, dan schrijven ze dat talent op een kaartje en hangen dat op de talentenmuur.
- Bespreek dat schrijvers een talent hebben voor schrijven. Laat leerlingen een mooie zin uitzoeken en opschrijven. Daarna wisselen ze in duo's de zinnen uit en leggen uit waarom ze die zin hebben geselecteerd. Ook hier kun je eerst modellen welke taal je gebruikt om je mening te geven en onderbouwen: "Ik vind dit een mooie zin, want..."

Kijk in de handreiking voor adviezen bij het voeren van het gesprek.

Gesprek: alles en iedereen heeft een talent

Leerlingen voeren een gesprek om het concept talent te verdiepen.

- Om het concept talent te verdiepen, voeren leerlingen in groepjes van drie een gesprek over de stelling Alles en iedereen heeft een talent. Schuif zelf bij een groepje aan.
- Om het gesprek inhoudelijk te voeden, kun je vragen:
 - Hebben alle mensen een talent?
 - Hoe kom je eigenlijk aan een talent?
 - Hoe ontdek je een talent?
 - Is iets wat een dier goed kan eigenlijk ook een talent?
 - Kan een voorwerp een talent hebben?
- Vul de talentenmuur aan op basis van het gesprek.

Belangrijk bij het voeren van een gesprek

Schep ruimte voor leerlingen om bij te dragen aan het gesprek:

- Laat stiltes vallen.
- Geef verbale en non-verbale luisterresponsen, bijvoorbeeld knikken, hummen.
- Stel niet achter elkaar vragen, geef leerlingen de ruimte om door te praten en op elkaar te reageren.
- Pas als leerlingen uitgepraat dreigen te raken, stel je zo nodig een open en uitnodigende vraag.
- Doe af en toe een prikkelende uitspraak, waar leerlingen het makkelijk mee oneens kunnen zijn (bijvoorbeeld "volgens mij hebben baby's helemaal geen talent").
- Nodig leerlingen (non-verbaal) uit om op elkaar te reageren.

Bron: CombiList, 2004

Talenten ordenen

Leerlingen voeren een gesprek waarin ze talenten categoriseren en breiden hun schooltaalwoorden uit.

- Kijk samen met de leerlingen naar de kaartjes op de talentenmuur: zijn er talenten die bij elkaar horen? Afhankelijk van je groep stel je alleen de vraag, of bespreek je een voorbeeld. Benoem hierbij het schooltaalwoord 'de categorie'.
- Laat leerlingen de kaartjes met talenten op de talentenmuur in twee- of drietallen categoriseren:
 - Geef een A4-vel dat ze in vieren kunnen vouwen.
 - Leerlingen zoeken op de talentenmuur talenten die bij elkaar horen. Deze schrijven ze in een vak en ze bespreken waarom die bij elkaar horen. Ze bedenken ook een naam voor het cluster.
- Bespreek klassikaal de clusters die de leerlingen gemaakt hebben en haak er schooltaalwoorden aan. Bijvoorbeeld: fysiek, creatief, cognitief, sociaal. Benadruk dat er geen goed of fout antwoord is, je kunt allerlei categorieën bedenken.

Tip!

- Schrijf de vragen op kaartjes. De groepjes leggen de kaartjes op de kop op tafel. Als ze uitgepraat zijn, mogen ze een kaartje omdraaien.
- Laat leerlingen niet alleen hun mening geven, maar ook goed luisteren en op elkaar reageren. Iedereen moet aan bod komen, dus let goed op of je niet te veel of te weinig praat.

Tip!

hi
Bonjour
你好

Geef leerlingen de ruimte hun thuistaal in zetten als ze dat willen. Leerlingen voelen zich veiliger en krijgen meer zelfvertrouwen. Ook kunnen ze zich concentreren op de inhoud. In de klassikale bespreking maak je samen de koppeling naar het Nederlands. Zo versterk je de thuistaal en de Nederlandse taal.

In gesprek over anti-talenten

Leerlingen tonen begrip van een tekst door te luisteren naar een liedje aan de hand van een luistervraag. Ze gaan in gesprek aan de hand van een stelling en maken een mindmap.

- Beluister het liedje '**Niks doen is ook een talent**' - dia 9. Geef de luistervraag mee: welke talenten komen er in het liedje naar voren?
- Bespreek de luistervraag. De genoemde talenten kunnen een plekje krijgen op de talentenmuur.
- Schrijf de stelling op het bord "Niets doen is ook een talent".
- Leerlingen kiezen een kant van de klas: voor of tegen en denken samen na over een argument via de denkroutine denken, delen, uitwisselen.
- Bespreek de verschillende argumenten.
- Willen leerlingen nog wisselen van kant na het horen van de argumenten?
- Je kunt niks doen een anti-talent noemen. Geef zelf enkele lichtvoetige en alledaagse voorbeelden van anti-talenten, zoals te laat komen, dingen vergeten en rommel maken. Leg uit waarom het anti-talent wel heel waardevol is.
- Leerlingen maken in de groepjes een mindmap met anti-talenten.
- Ze noteren vijf anti-talenten en beschrijven welke positieve kant er aan ieder anti-talent zit - zie bijlage 4.

Belangrijk bij het voeren van een gesprek

Stimuleer de kwaliteit van de inhoud van het gesprek:

- Ga door op de inhoud van wat de leerlingen zeggen en stimuleer ze om ideeën verder uit te leggen ("vertel", "leg eens uit", "interessant", "hoe zit dat precies met...").
- Neem de tijd om samen met de leerlingen erachter te komen wat ze bedoelen.
- Stel niet alleen vragen die aanzetten tot benoemen of beschrijven, maar ook vragen die aanzetten tot hogere orde denken en tot hoger niveau taalgebruik. Laat leerlingen bijvoorbeeld ideeën vergelijken (welk talent is beter om te hebben?) of oorzaak-gevolg relaties formuleren (hoe kom je aan een talent, kun je je talent laten groeien?).
- Breid inbreng van de leerling inhoudelijk uit.

Bron: CombiList, 2004

Spelen met taal

Leerlingen lezen een gedicht, gaan erover in gesprek en schrijven zelf een gedicht.

- Zoek online het gedicht *Lijmen van Joke van Leeuwen* met de afbeelding van Job van Gelder en projecteer dit op het digibord.
- Bespreek het gedicht door te vragen welk anti-talent en talent ze terugzien in dit gedicht. (Ze liet de beeldjes vallen, wat onhandig is, maar ze is wel creatief en speelt met taal.)
- Leerlingen maken met behulp van stroken een gedicht over anti-talenten. Volg daarvoor de volgende stappen:
 - Kies drie tot vijf gekke anti-talenten uit de brainstorm. Kies ook drie tot vijf positieve kanten van de gekozen anti-talenten. Schrijf deze op de stroken - zie dia 10 en bijlage 5.
 - Knip de stroken uit en speel met de volgorde van de zinnen. Tevreden?
 - Schrijf of typ het gedicht in het net.
- Laat leerlingen in tweetallen hun gedicht aan elkaar voorlezen.
- Tip: bundel de gedichten en leg ze op een zichtbare plek in de klas.

Tip!

- Bij het maken van een mindmap kunnen leerlingen woorden en zinnen toevoegen in een taal naar keuze. Zo benutten ze al hun talige kennis bij het leren.
- Leerlingen kunnen ook een meertalig gedicht maken. Misschien willen ze wel zinnen in het Turks, Pools of Limburgs toevoegen. Laat ze dus ook op meertalig niveau spelen met taal.

Lezen van de tekst

Leerlingen lezen de rijke tekst over Richard Turere in Wereldkinderen met behulp van scaffolding en gesprekken over de inhoud van de tekst.

Afhankelijk van je groep kies je de leesvormen die het beste passen: voorlezen, samen lezen, in groepjes lezen. Zorg dat de inhoud centraal staat, zodat iedereen kan meedenken over de tekst.

Kennis opbouwen

- Laat de kaft van het boek zien - dia 12 en oriënteer gezamenlijk op kaft en titel: een boek over vijftig kinderen die hun talent hebben ingezet om iets bijzonders, goeds of moois te doen (ga hierbij in op de betekenis 'het verschil maken').
- Vraag wat leerlingen verwachten te lezen in het boek.
- Vertel dat ze kennis gaan maken met een van de 50 wereldkinderen: Richard Turere.
- Laat de eerste 30 seconden van het filmpje zien - dia 13. Je ziet leeuwen, stad, platteland en een wat oudere Richard met zijn koeien.
- Activeer de voorkennis en breid deze uit met de dia's 14-18: Kenia is een land in Afrika (kaart). Daar leven onder andere de Masai. Ook leven er wilde dieren, zoals leeuwen. Richard hoort bij het volk van de Masai. Laat de woorden 'volk', 'traditioneel' en 'wildernis' aan bod komen.
- Oriënteer op de titel van de tekst: "Richard Turere beschermde zijn boerderij tegen leeuwen" - dia 19.
- Waarom zou Richard zijn boerderij moeten beschermen?
- Laat de leerlingen voorspellingen doen over de inhoud van de tekst met behulp van de denkroutine denken-delen-uitwisselen.

Voorlezen alinea 1 t/m 3

- Lees de eerste drie alinea's van de tekst voor tot en met "hij zocht een manier waarop mensen en leeuwen konden samenleven." De leerlingen lezen mee. Tekst staat op het digibord en de leerlingen hebben een kopie op tafel - dia 20-23 en bijlage 6.
- Stel de leesvraag: wat is het probleem van Richard en zijn familie? Leerlingen overleggen in duo's en formuleren een antwoord. Indien wenselijk kun je deze startzin als taalsteun op het bord schrijven: "het probleem van Richard en zijn familie is dat..."
- Stel de vervolgvraag: waarom wilde Richard de leeuwen niet doden?
- Stel de vervolgvraag: waarom wilde Richard de leeuwen niet doden? Waar staat dit in de tekst? Zoek en onderstreep. Gebruik de denkroutine denken-delen-uitwisselen.

Kijk in de handreiking voor adviezen bij het voeren van het gesprek.

Taaldenkgesprek

- Focus op de zin: "hij zocht een manier waarop mensen en leeuwen konden samenleven." Vraag je hardop af: hoe zou Richard zijn koeien kunnen beschermen, zonder de leeuwen te doden?
- Vorm groepjes van twee of drie leerlingen en laat de leerlingen in gesprek gaan over bovenstaande de vraag. Schuif bij een groepje aan.
- Inventariseer kort: wat hebben de leerlingen bedacht? Er is geen goed of fout, waardeer alle ideeën. Hebben ze iets bedacht dat echt kan werken?

Lezen Alinea 4

- Laat leerlingen voorspellen: zou Richard meteen succes gehad hebben?
- Lees deze alinea afhankelijk van je groep voor of in koor. ("Eerst maakte Richard... zijn blijkbaar slimmer.")

Alinea 5: Richard's idee

- Oriënteer op de afbeeldingen en het onderschrift. In het onderschrift staat: “Richard maakt zijn leeuwenlichten vast aan een hek.” Leeuwenlichten, wat zouden dat zijn?
- Optioneel: zet kernwoorden uit deze alinea op het digibord: leeuwenlichten – lampjes aan en uit – leeuwen op afstand – oude accu – zaklamplampjes – zonnepanelen. Laat leerlingen op basis van deze kernwoorden de inhoud van de alinea voorspellen.
- Lees de alinea en bespreek: wat was het uiteindelijke idee van Richard? Laat leerlingen eerst in duo's overleggen, wissel dan klassikaal uit.

Alinea 6: zo maakte hij het verschil

- Kies een geschikte leesvorm en laat de leerlingen alinea 6 lezen.
- Geef de leerlingen de leesvraag: wat bedoelt de schrijver als hij zegt “zo maakte hij het verschil?” Hoe hebben anderen de uitvinding van Richard gebruikt?
- Klassikale bespreking van de leesvraag.

Na het lezen in gesprek

Ga met de leerlingen in gesprek. Dat kan in een klassikale setting of via de denkroutine denken-delen-uitwisselen. Hieronder vind je voorbeeldvragen.

- Wat zijn de talenten van Richard? Hoe zou je Richard omschrijven? (Slim, creatief, handig, een doorzetter).
- Wie in deze klas heeft talenten die lijken op die van Richard?
- Dit boek gaat over kinderen die het verschil maken: kinderen die iets goeds, moois of belangrijks hebben gedaan waar veel andere mensen profijt van hebben. Hoe heeft Richard een verschil gemaakt?
- Hoe zou jij een verschil willen en kunnen maken? Stel, er zou een hoofdstuk aan dit boek toegevoegd worden over jou. Wat zou je dan willen lezen over jezelf?
- Ken je een kind dat een plekje verdient in dit boek?
- Heb je zelf weleens je talent ingezet voor anderen?

Talentedmuur

- Bespreek met welke talenten de talentedmuur aangevuld kan worden op basis van deze les.
- Laat de leerlingen de talentedmuur aanvullen.

Tip!

Ga tijdens het voorlezen waar nodig talig ‘door de knieën’.

Bijvoorbeeld bij de zin “een volk dat al eeuwenlang in de wildernis woont.” Als je denkt dat leerlingen deze zin niet zullen begrijpen, voeg je toe: “de Masai wonen al honderden jaren in de natuur in Kenia.” Daarna lees je verder. Het woord ‘eeuwenlang’ kun je eventueel samen met leerlingen ‘ontleden’. “Wat is ook alweer een eeuw? Wat zal eeuwenlang dan betekenen?”

Tip!

Maak met leerlingen een poster met het woord talent in de aanwezige talen in de klas.

Je vergroot het talenbewustzijn van de leerlingen door de overeenkomsten en verschillen tussen de woorden te verkennen, op bijvoorbeeld uitspraak, spelling en schrift.

Je kunt dit ook doen met andere kernwoorden die terugkomen in deze lessenserie.

Het talent van Richard Turere

Leerlingen activeren hun voorkennis over Richard Turere en zijn uitvinding.

- Kom terug op het verhaal van Richard Turere. Wat hebben ze onthouden van Richard en zijn uitvinding?
- Vertel dat Richard een bijzonder talent heeft, en dat iedereen talenten heeft. Verwijs daarbij naar het Talentenbord. Iedereen kent wel een situatie waarin je je talent inzet om anderen te helpen of blij te maken.

Een vertelling als voorbeeld

Leerlingen krijgen via modeling een voorbeeld van een vertelling en kunnen daaruit de taalkenmerken afleiden.

- Kondig aan dat je een verhaal gaat vertellen over een situatie waarin jij jouw talent hebt ingezet voor anderen en over een situatie waarin je iemand hebt blij gemaakt met jouw talent.
- Vraag de leerlingen goed te luisteren. De vertelling is voor de leerlingen een voorbeeld voor het vertellen en later schrijven van hun eigen vertelling.
- Vertel over een situatie waarin jij jouw talent hebt ingezet voor anderen. Maak in je vertelling gebruik van de taalkenmerken, dus beschrijf de situatie chronologisch, beeldend, met persoonlijke details en met tijd- en plaatsaanduiding.
- Bespreek aan de hand van de onderstaande vragen de vertelling. Schrijf of toon de vragen op het digibord:
 - Over welk talent van mij vertelde ik?
 - Hoe heb ik met dat talent een ander geholpen?
 - Wanneer en waar speelde het verhaal zich af?
 - Wat gebeurde er voordat... ? En wat daarna?
 - Hoe zag ... eruit?
 - Hoe voelde ik me? Wat vertelde ik daarover?
- Leg uit dat deze vragen helpen om een verhaal zo te vertellen dat een ander het goed kan volgen en het voor zich kan zien.
- Plaats de hulpvragen op het bord en bespreek ze - dia 25 en bijlage 7.
 - Wat gebeurde er eerst? En wat daarna?
 - Hoe zag het eruit?
 - Wanneer gebeurde het?
 - Waar was je toen?
 - Hoe voelde je je?
- Benadruk bij het bespreken van de hulpvragen de tekstkenmerken die belangrijk zijn in een vertelling: signaalwoorden van tijd en chronologie, en beeldend schrijven.

Tip!

Houd het klein, deel een voorbeeld van een alledaagse situatie en een alledaags talent. Dit maakt het voor leerlingen makkelijker om zelf op ideeën te komen.

Op verhaal komen

Leerlingen genereren ideeën voor het schrijven van een vertelling.

- Vertel de leerlingen het volgende:
Iedereen heeft een talent! Jij ook. We gaan bijzondere verhalen verzamelen waarin je vertelt wat jouw talent is en hoe je dat hebt ingezet om andere mensen te helpen. Eerst gaan we elkaar verhalen vertellen en daarna gaan we verhalen schrijven die we kunnen (voor)lezen.
- Om alle leerlingen op ideeën te brengen, houd je een klassikaal gesprek aan de hand van de volgende vragen:

- Wie heeft er ook wel eens iemand geholpen? Of wie heeft er weleens iemand blij gemaakt?
- Wanneer en waar was dat?
- Welk talent heb je daarbij gebruikt?
- Wissel klassikaal voorbeelden uit. Vraag na ieder voorbeeld: wie heeft ook wel eens zoiets gedaan? Zo lok je weer nieuwe voorbeelden uit.
- De leerlingen maken een lijstje met situaties waarin ze hun talent gebruikt hebben om een ander te helpen of blij te maken. Ze mogen schrijven en tekenen.
- De leerlingen kiezen een situatie uit waarover ze elkaar in tweetallen vertellen en maken daar een klein tekeningetje bij.
- Model het tweetalgesprek door te vragen wie klassikaal wil vertellen over hun situatie. Laat de leerling eerst op eigen initiatief vertellen over de situatie. Stel zo nodig de hulpvragen - bijlage 7:
 - Wat gebeurde er eerst? En wat daarna?
 - Hoe zag het eruit?
 - Wanneer gebeurde het?
 - Waar was je toen?
 - Hoe voelde je je?
 Gebruik signaalwoorden, zoals eerst, daarna, vervolgens.
- Leg uit dat de luisteraar een belangrijke rol heeft, namelijk vragen stellen, zodat de luisteraar de situatie als een filmpje in zijn hoofd kan zien.
- De leerlingen vertellen in tweetallen hun verhaal en gebruiken daarbij de hulpvragen op het bord.
- Reflecteer met de leerlingen op de gesprekken aan de hand van de hulpvragen - bijlage 7.

Schrijven van een vertelling

Leerlingen schrijven de eerste versie van hun vertelling.

- Noteer de schrijfopdracht op het bord: *schrijf over een situatie waarin jij je talent hebt gebruikt om anderen te helpen of blij te maken.*
- Geef een instructie op de taalkenmerken van een vertelling, zie kader. Dus: schrijf je vertelling in chronologische volgorde en gebruik woorden die tijd en plaats aangeven. Gebruik ook persoonlijke details. Daarmee maak je het verhaal levendig en aantrekkelijk.
- Bespreek de hulpvragen en noteer deze op het bord - bijlage 7:
 - Wat gebeurde er eerst? En wat daarna?
 - Hoe zag het eruit?
 - Wanneer gebeurde het?
 - Waar was je toen?
 - Hoe voelde je je?
 Gebruik signaalwoorden, zoals eerst, daarna, vervolgens.
- Laat leerlingen de eerste versie van hun tekst schrijven. Zorg dat alle eerste versies klaar zijn voor de start van de volgende les.

Vertelling als tekstgenre

Een vertelling gaat over een reeks gebeurtenissen uit het persoonlijk leven van de leerling. Taalkenmerken zijn:

- ik-vorm (subjectief)
- verleden tijd
- chronologisch
- tijd- en plaatsaanduiding
- signaalwoorden van tijd en plaats
- beeldende details

Iedereen kan leren schrijven, 2014

Tip!

Hebben leerlingen moeite om hun verhaal direct in het Nederlands te vertellen of te schrijven? Geef ze de ruimte om hun verhaal in een taal naar keuze te vertellen of te schrijven. Maak taalmaatjes met een leerling die de Nederlandse taal al beter beheerst, om te helpen bij het formuleren van het verhaal in het Nederlands. Geen taalmaatje in de klas? Ook meertalige woordenboeken en Google Translate kunnen helpen.

Vooraf: kies een eerste versie die al redelijk goed is en vraag de leerling of die klassikaal besproken mag worden. Zet deze tekst klaar op het digibord. Haal spelfouten eruit, zodat de aandacht in deze fase naar de instructie gaat.

Feedback geven en ontvangen

Leerlingen geven en krijgen feedback op de eerste versie van hun vertelling.

- Vertel de leerlingen dat ze elkaars verhaal gaan lezen en elkaar gaan helpen het nog beter te maken. Ze gaan elkaar feedback geven. Uiteindelijk zullen de definitieve teksten voorgelezen worden en eventueel gebundeld.
- Model het feedback geven door een tekst van een leerling voor te lezen. Vooraf heb je de leerling toestemming gevraagd. Projecteer de tekst op het digibord en geef feedback aan de hand van de hulpvragen.
- Laat de leerling reflecteren door te vragen of deze de tips kan gebruiken.
- De andere leerlingen mogen vragen stellen over wat ze in de tekst niet begrijpen en waar ze nieuwsgierig naar zijn. Ook mogen ze aanvullende tips geven.
- De leerlingen vormen feedbackmaatjes en lezen elkaars teksten. Ze geven elkaar feedback met behulp van dia 27/28 en bijlage 8 optie a of b.
- Bespreek klassikaal de tips die leerlingen elkaar geven, door te vragen aan welke tips de leerlingen wat hadden. Bespreek hoe ze op basis daarvan hun tekst kunnen verbeteren. Zo krijgt de tipgever ook feedback op de gegeven feedback en bedenken leerlingen of ze de tips van anderen ook kunnen gebruiken.

1. Schrijven van versie 2

De leerlingen herschrijven hun tekst met behulp van de feedback bijlage 8 optie a of b.

2. Verzorgen en publiceren

- De leerlingen verzorgen de spelling, leestekens en opmaak van hun tekst.
- De teksten worden gepubliceerd en (voor)gelezen.

Tip!

Reflecteer:

- op het schrijfproces en de inhoud.
Na iedere fase in het schrijfproces kun je reflecteren met leerlingen op inhoud en/of proces. Bekijk wanneer jij het zinvol vindt om met leerlingen te reflecteren
- op de lessenserie met behulp van de denkroutine: eerst dacht ik zo over talent en mijn eigen talent:... Nu denk ik...

Tip!

Nodig ouders uit om in de klas een verhaal te vertellen of een boek voor te lezen in hun eigen taal, waarin het onderwerp talenten naar voren komt. Kinderen zijn vaak heel trots als hun ouder in hun thuistaal komt vertellen. Door het verhaal of de kernwoorden van tevoren in het Nederlands te bespreken, kunnen leerlingen die de taal niet spreken vaak toch de kern van het verhaal volgen.

Bronnen

Tammes, A.C. & Jansen, I. (2024). *handreiking Rijke gesprekken: gesprekken die de taal-, denk- en kennisontwikkeling stimuleren.* Amersfoort: SLO.

Damhuis, R., de Blauw, A. & Brandenburg, N. (2004). *CombiList, een instrument voor taalontwikkeling via interactie: Praktische vaardigheden voor leidsters en leerkrachten.* Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Norden, S. van (2014). *Iedereen kan leren schrijven. Schrijfplezier en schrijfvaardigheid in het basisonderwijs.* Bussum: Coutinho.

slo

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 company/slo
 SLO_nl